

Brewing Coffee on Shabbos

רב דניאל שטיין

א. גמ' שבת (יח): - דת"ר לא תמלא אשה קדרה וכו' ותניח לתוך התנור ערב שבת עם חשכה, ואם נתנן, למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו כיוצא בו, לא ימלא נחתום חבית של מים ויניח לתוך התנור ערב שבת עם חשכה, ואם עשה כן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו וכו' גזירה שמא יחתה בגחלים.

ב. חזון איש (סי' ל"ח אות ב') - כשיש לו תנור הניסק על ידי חשמל והכין מערב שבת שעון לפתוח החשמל בשעה ידועה, אסור להעמיד הקדירה ע"ג תנור קודם שנפתח החשמל וכו', וכן אם הקדירה ע"ג כירה מערב שבת באופן האסור כגון בשיל ולא הגיע למב"ד חייב לסלק את הקדירה דכל שנמצאת הקדירה בשבת באופן שאסרו חכמים משום שמא יחתה אסור, ואין האיסור תלוי במעשה העמדה של הקדירה, אלא במציאות הקדירה על הכירה בשבת וכו'. והלכך אף אם העמיד קדירה מערב שבת במקום שחום החשמל יבוא בשביל אסור.

ג. תשו' אג"מ (ח"ד או"ח סי' ע"ד דיני בישול אות ל"ה) - על פלטה חשמלית אם א"א להתבשל שם אז מותר להעמיד קדרה חמה אם אין שם אלא מדה אחת להחום ואם יש שתי מדות אסור.

ד. ס' שמירת שבת כהלכתה (מהדו"ח פ"א סע' ל') - ואולם פלטה חשמלית המיועדת לשבת המיועדת לשמור על חום המאכל שעליה, ואין רגילים לבשל עליה וגם אי אפשר להגדיל את מידת החום שלה, אינה טעונה כיסוי נוסף, ומותר להשהות עליה אוכל מערב שבת. [הערה פ"ג - שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, ונימוקו עמו, דבזה שמעמיד מערב שבת את הקדירה על פלטה כזאת, הר"ז חשיב כקטומה. וגם לא שייך הטעם של שמא יחתה, כיון שאין הפלטה מיועדת לבישול, וגם א"א להגדיל את מדת החום שלה].

ה. משנה שבת (מב). - האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי.

ו. גמ' שבת (מ): - א"ר יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי ואמר לי טול בכלי שני ותן שמע מינה תלת, ש"מ שמן יש בו משום בישול, וש"מ כלי שני אינו מבשל, וש"מ הפשרו זהו בישולו.

ז. שו"ע (סי' ש"ח סע' ה') - יש מי שאומר דדבר שנאפה או נצלה, אם בשלו אח"כ במשקה יש בו משום בישול, ואסור ליתן פת [מג"א (ס"ק י"ח) - דיש דברים שמתבשלים בו ואין אנו בקיאים ואם כן בשאר דברים נמי יש להחמיר. שער הצינן (ס"ק ס"ח) - חוץ ממים ושמן כדלקמן בסימן זה]. אפילו בכלי שני שהיד סולדת בו, ויש מתירין [מג"א (ס"ק י"ט) - דס"ל דאין כ"ש מבשל ולפי מ"ש ס"ד בשם תוס' יש להחמיר דמיחזי כמבשל אך היש מתירים סוברים להקל כתירוץ שני של התוס' וכ"מ דעת הש"ע ויש להחמיר]. הגה: בכלי שני, ויש מקילין אפילו בכלי ראשון, ונהגו ליזהר לכתחלה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני [משנ"ב (ס"ק מ"ז) - ובכלי שלישי מצדד הפמ"ג בסקל"ה להקל] כל זמן שהיד סולדת בו.

ח. חזון איש (סי' נ"ב אות י"ח) - וכתב המ"ב ס"ק מ"ב בשם המ"א דיש להחמיר בכל דבר שאין היתרו מבואר בגמ', מיהו י"ל כיון דמים ושמן מבואר בגמ' שאין מתבשלין בכ"ש כדאמר בגמ' (מ): ובגמ' (מב.) אין להחמיר רק בפת המבואר בסמ"ג ומשום שהוא כבר אפוי נוה להתבשל אבל לא בשאר דבר.

ט. ס' היראים (סי' ק"ב) - ואין בישול תלוי לא בכלי ראשון ולא בכלי שני אך לפי דבר המתבשל, פעמים שהוא דבר רך ומתבשל אף בכלי שני ויש דבר קשה שאינו מתבשל אפילו בכלי ראשון ויש דבר שמתבשל בכלי ראשון ואינו מתבשל בכלי שני וכו', הלכך יזהר אדם שלא להכניס בשבת שום דבר בכלי שני ואף בכלי שלישי שהיד סולדת בו שאין אנו בקיאים בדברים רכים וקשים מי הוא מתבשל ומי שהוא אינו מתבשל.

י. תשו' אג"מ (ח"ד סי' ע"ד אות ט"ו) - לע"ד לא נראה כלל לומר דאיכא דברים שמתבשלים בכלי שלישי. דלא מצינו אלא שבכלי שני יש דברים המתבשלין וממילא מאחר שאין אנו יודעין יש לאסור כל דבר, ובכלי שלישי לא מצינו וכו' וא"כ אין לנו לומר מעצמנו כלום אלא מקבלה וממילא הוא ככל סתם דברים דהוא בכלי שני ספק ובכלי שלישי יש להתיר וכו'. איברא דאני מחמיר לעצמי בין בקפה נמס ובין בצוקער ליתן בכלי שלישי אבל לדינא אין להחמיר.

יא. תשו' אג"מ (ח"ד סי' ע"ד אות י"ח) - ועל קאפע אינו מבושל וכן קאקאו שאין נאכלין והוא רק לתבלין לכאורה הם ודאי בכלל סתם תבלין וא"כ מפורש במתני' שבכלי שני אינם מתבשלין ומותר ליתן לכתחלה וכו' ולמעשה צריך עכ"פ להחמיר בכלי שני ומותר בכלי שלישי.

יב. ס' שמירת שבת כהלכתה (פ"א הע' קע"ד) - שמעתי מהגרש"ז אויערבך דלא מסתבר דלא תבלינים הרגילים בינינו שהם באים להטעים התבשיל דכיון שהם דקים מאד כל שכן שהם מתבשלים גם בכ"ש.

יג. גמ' שבת (קלט): - נותנין מים על גבי שמרים בשביל שיצולו, ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית וכו'. אמר זעירי נותן אדם יין צלול ומים צלולים לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש, אבל עכורין לא.

יד. שו"ע (סי' שי"ט סע' ט') - אבל אם נתן בה שמרים מערב שבת, מותר ליתן עליהם מים כדי שיחזרו צלולים לזוב.

טו. שו"ע (סי' שי"ט סע' י"ד) - מותר לערות בנחת מכלי לחבירו ובלבד שיזהר שכשיפסוק הקילוח ומתחילים לירד נצוצות קטנות הנישופות באחרונה מתוך הפסולת, יפסיק ויניחם עם השמרים שאם לא יעשה כן, הני נצוצות מוכחי שהוא בורר.

טז. חזון איש (סי' נ"ג) - מן האמור נלמד בעלי תה שנוזהרין שלא לסנן כל התה מן העלים היינו נמי משום שהמים הסמוכים להעלים חשיבי מעורבין אבל המים הצפין ע"פ העלין לא חשיבי מעורבין ולפי"ז אם נעכרו העלים בתוך המים ע"י תנועה חזקה אין לערות בשעה ההיא עד שיחזרו ויצללו. ומיהו אפשר כיון שאין כאן שימוש בכברה ממש אף שיש בפנים כנגד חוטמה של כלי כעין רשת לעכב העלים מ"מ י"ל דלא הוי רק כדוין ברירה ביד דמותר כשנוטל אוכל מתוך פסולת כדי לאכול מיד.

יז. ס' שמירת שבת כהלכתה (פ"ג הע' ק"מ) - ושמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דכלי המיוחד לברור לצורך מידי בלבד, אפשר דאינו בכלל האיסור לברור בכלי, ולכן מותר לשפוך תמצית תה דרך מסננת שבפי התיון, דלהלן סע' סב, או להוציא שקית תה מן הכוס, הגם שטיפות תמצית התה מטפטפות מן השקית.

יח. משנ"ב (סי' שי"ט ס"ק ס"א) - וע"כ כשנופל זבוב או ד"א במאכל ומשקה לא יסיר הזבוב בין ביד בין בכלי דהוי בורר פסולת מאוכל אלא יקח קצת גם מהמאכל או המשקה עמו ויזרוק.

יט. חזון איש (שם) - יש מקום לומר שהיין שמטפח על גוף הזבוב שם תערובת עליה והלכך ס"ל להט"ז שאם יקח הזבוב עצמו ע"כ חשיב בורר להיין שהוא טופח על גופו ובין סנפיריו, והלכך יקח קצת משקה עמו והמשקה הנשאר ודאי לאו שם בורר עליו שהזבוב לא היה מעורב בו כלל.

כ. משנה שבת (קמה): - כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת. וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחין אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן וקוליים האיספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן. [רש"י - וקוליים האיספנין - שם דג שאוכלין אותו מחמת מלחו על ידי הדחה בחמין, והנך אפילו הדחה נמי לא, שזהו גמר מלאכתן והוי בשול].

כא. שו"ע (סי' שי"ח סע' ד') - תבשיל שנתבשל כל צרכו יש בו משום בישול אם נצטנן וכו' ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל כמאכל ב"ד שייך בו בישול אפילו בעודו רותח, וה"מ שיש בו בישול אחר בישול, בתבשיל שיש בו מרק, אבל דבר שנתבשל כבר, והוא יבש, מותר לשרותו בחמין בשבת.

כב. משנ"ב (שם ס"ק ע"א) - אבל מלח שעושין ממים שמבשלין אותם אין בו משום בישול לכו"ע דאין בישול אחר בישול וכדלקמן בסט"ו וכן בצוקע"ר מותר מהאי טעמא ליתנו בכ"ר לאחר שהעבירוהו מן האש ויש שמפקקין בזה. וטוב ליזהר מכלי ראשון לכתחלה.

כג. משנ"ב (שם ס"ק ק') - ואף על פי שהשומן חוזר ונימוח מ"מ מקרי יבש כיון שבשעה שנותנו לחממו לא נמחה עדיין.

כד. בית יוסף (סי' רנ"ג סע' ב') - וכן כתב רבינו ירוחם בה"ג (ני"ב סט סע"א) בשם ה"ר יונה דכל שרובו רוטב ומצטמק ויפה לו והוא צונן כשהחזירו על גבי כירה ומצטמק הוי מבשל גמור.

כה. תשו' אגרי"מ (ח"ד או"ח סי' ל"ד אות ז') - הנה לא מובן חלוק בין רוב לח למיעוט לח מאחר דמיעוט הלח יתבשל כשהוא צונן.

כו. שו"ע (סי' שי"ח סע' ד') - ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, אין שורין אותו בחמין בשבת אבל מדיחים אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא קוליים האיספנין שאינם צריכים בישול אלא מעט והדחתן היא גמר מלאכתן. הגה: וה"ה כל דבר קשה שאינו ראוי לאכול כלל בלא שרייה, דאסור לשרותו בשבת, דהוי גמר מלאכה. [משנ"ב (ס"ק ל"ט) - אפילו בכלי שני וה"ה אם הוא דבר שיהיה נעשה ראוי לאכילה ע"י הדחת חמין בעלמא גם ההדחה אסור וכנ"ל לענין דג מליח].

